

VESTI

Politička (ne)korektnost *made in the USA*

Na blogu Centra za američke studije možete pronaći novi tekst saradnice Centra, Katarine Beširević. Analizirajući koncept političke korektnosti, Katarina se osvrnula na potencijalne izazove koje ovaj fenomen nosi sa sobom, sagledavajući reakciju desne struje predvođene Donaldom Trampom, ali i liberalnijih krugova, koji u potenciranju političke korektnosti ne vide adekvatno rešenje sistemskih problema rasizma i kršenja ženskih prava.

Odlomak iz teksta prilažemo ovde, a ceo možete pročitati na linku u nastavku:

<https://centarzaamerickestudije.rs/blog-new/politicka-nekorektnost-made-in-the-usa/>

“

Luni Tjunsov (Looney Tunes) Pepe Le Tvor nastradao je usled *cancel* kulture, pod optužbom da njegovo ponašanje propagira proganjanje i seksualno uznemiravanje, pa je čak dovođen u vezu sa Donaldom Trampom. Napadi na Pepea činili su se mnogima kao iluzorno trošenje energije na fiktivne probleme, kojim su zanemarena sistemska kršenja ženskih prava (npr. ukidanje presude Roe v. Wade) i stvarni slučajevi seksualnog uznemiravanja i silovanja. Mada je jasno kako ponašanje Pepe Le Tvoja može izgledati kontroverzno u savremenom svetu, odluke o brisanju pojedinih junaka pop kulture, poput onih o uklanjanju 'problematičnih spomenika', nekad mogu da dovedu samo do dublje polarizacije američkog društva.“

Učešće na konferenciji

14th Annual Cold War History Research
Center International Student Conference

Saradnica Centra za američke studije Sanja Lukić je 22. i 23. maja učestvovala na 14. međunarodnoj studentskoj konferenciji Centra za istraživanje Hladnog rata na Korvinus univerzitetu u Budimpešti. Konferencija je organizovana u saradnji sa Centrom za naučnike Vudro Vilson, Londonskom školom ekonomije i političkih nauka i Evropskim institutom Univerziteta Kolumbija. Naša saradnica je na konferenciji predstavila deo svog doktorskog istraživanja: *The Academic Chess Game: Unpacking Yugoslavia's Political Objectives in the Fulbright Program*. Učesnici konferencije imali su priliku da od glavnog govornika, dr Sergeja Rodčenka saznaju na koji način se sve može razmišljati o istoriji hladnog rata, koja pitanja bi istoričar trebalo da postavlja sebi tokom istraživanja. Takođe, Rodčenko je predstavio i svoju novu knjigu *To Run The World: The Kremlin's Cold War Bid for Global Power*.

Slike iz radničke istorije

I ove godine ćemo mesec maj, zbog svog simboličkog značaja za istoriju radničkog pokreta, iskoristiti kao pozivnicu da se osvrnemo na dva umetnička dela koja predstavljaju živote američkih radnika i radnica. Osvrnućemo se na dva različita umetnička pristupa, koje povezuje cilj da se američka javnost osvesti o uslovima u kojima dobar deo američkog radništva živi, i da se uočeno stanje popravi.

Nakon Američkog građanskog rata, Sjedinjene Države doživele su ubrzanu industrijalizaciju i urbanizaciju, a milioni migranata Evrope i Azije pohrlili su u Ameriku. Njujork, najvažnija američka atlantska luka, pretvarao se u milionsku metropolu. Siromašni migranti gusto su naselili nehygienička naselja na Menhetnu. Jedan od njih, Džekob Ris (Jacob Riis, 1849–1914), policijski službenik rodom iz Danske poželeo je da dokumentuje stanje koje ga je okruživalo. On je 1888. godine kupio fotoaparat i počeo da fotografiše svakodnevnicu njujorške sirotinje. Kasnije, 1890. godine, objavio je fotografije u jedinstvenoj publikaciji – *How the Other Half Lives*.

Njegovo pionirsko fotožurnalističko delo imalo je odjeka. Sadržaj Risove knjige hvalio je *Njujork tajms*, a budući predsednik Teodor Ruzvelt, tada lokalni njujorški političar, pod Risovim uticajem počeo je da se zalaže za zakonodavstvo koje bi poboljšalo radnička prava.

Skoro pola veka kasnije, na suprotnom kraju Sjedinjenih Država, uslovi života radnika bili su toliko alarmantni da su podstakli Džona Stajnbeka (John Steinbeck, 1902–1968), budućeg nobelovca, da o njima napiše sedam novinskih članaka za jedne sanfranciskanske novine. Konkretnije, tema Stajnbekove serije tekstova *Lutajući žeteoci* (*The Harvest Gypsies*, 5–12. oktobar 1936), bili su nadničari koji su u begu od ekološke katastrofe u Oklahomi (*Dust Bowl*), sredinom 1930-ih, bilo kakvo zaposlenje tražili u Kaliforniji.

Stajnbek u svojim tekstovima pokriva brojne radničke probleme. On piše o niskom kvalitetu radničkih baraka,

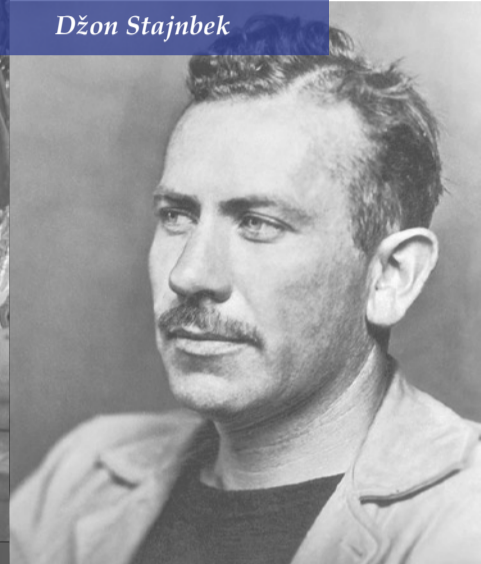
▼ *Harvest Gypsies*

Džon Stajnbek

▲ Džekob Ris, slika njujorške svakodnevice, 1880-ih

Džekob Ris

priljavštini, slaboj ishrani, kao i izraženoj diskriminaciji prema radnicima poreklom iz Azije i Meksika. Stajnbekove ilustrativne tekstove pratile su fotografije čuvene Dorotee Lang, a cilj ovog dvojca je bio da prikaže dostojanstveno držanje radnika uprkos svim nedaćama. Iskustvo izveštavanja o radnicima iz Oklahome inspirisalo je Stajnbekov kulturni roman – *Plodove gneva* (*The Grapes of Wrath*, 1939).

Risovo i Stajnbekovo delo zajednički ukazuju da fenomen neuslovnog života i rada nije nužno vezan za jednu epohu, nego da je to problem sa kojim se društvo može suočiti bez obzira na stepen razvijenosti. Pored toga, oni pokazuju da pozitivna promena može da usledi ako umetnik odabere baš radnike kao fokus svoga dela, i iskoristi medije kako bi osvestio čitavu javnost o teškoj svakodnevici onih bez ičega.

SRB-US ODNOSI

Katarina Beširević

Legende košarke: srpsko-američki odnosi kroz NBA

Istorija košarke u Srbiji beleži se još od 8. oktobra 1923. kada je odigrana prva košarkaška utakmica u Beogradu, u dvorištu osnovne škole Kralj Petar Prvi, zahvaljujući [Amerikancu Vilijamu Vajlendu](#). Čitav vek kasnije, srpsko-američki „košarkaški odnosi“ istorijski su gotovo neprekinuti, čak i u najkritičnijem periodu odnosa dve države.

NBA (National Basketball Association), profesionalna košarkaška liga u kojoj učestvuje 30 timova (29 iz Sjedinjenih Američkih Država i jedan iz Kanade), osnovana je u Njujorku 1946. godine. Tek osamdesetih, NBA timovi počinju da se otvaraju za saradnju sa evropskim igračima, i igračima koji nisu Amerikanci ili Kanadani. Prvi jugoslovenski i jedan od prvih evropskih igrača koji je primljen u NBA bio je Žarko Paspalj. Na poziv [Grega Popovića](#), tada pomoćnog trenera San Antonio Spurs-a, Paspalj je jednu sezonu (1989/1990) igrao za ovaj tim. I sam košarkaš (koji je „uzeo trofej“ 1995. na Evropskom prvenstvu u Atini), u razgovoru [Moja Amerika](#) istakao je Popovičevu ulogu kao presudnu u dovođenju jugoslovenskih igrača u najpoznatiju košarkašku ligu na svetu. Iz tadašnje Jugoslavije 1989. u NBA odlaze još Dražen Petrović (NBA karijeru počeo je u Portland Trail Blazers, a nastavio je u Brooklyn Nets) i Vlade Divac (LA Lakers), a tokom godina pridružili su im se i brojni drugi igrači sa jugoslovenskog prostora – Toni Kukoč, Predrag Danilović, Aleksandar Saša Đorđević, Peđa Stojaković, Željko Rebrača i mnogi drugi.

Uprkos sankcijama i nepovoljnom položaju koji je Srbija zauzimala na međunarodnoj sceni devedesetih godina, srpski košarkaši su i dalje bili aktivni u NBA-u. Liga je praćena istim intenzitetom, najviše preko VHS kaset. Naime, tada su prvi kontakti gledaoca u Srbiji sa NBA ligom dolazili upravo preko VHS kaset na koje su presnimavana [velika finala](#), ponekad i toliko puta da bi snimak bio gotovo negledljiv. To su ujedno i momenti kada su gledaoci ostajali zatečeni razlikom između evropske i američke košarke.

NBA veze Srbije i Amerike uključivale su i pojedine proslavljene (pomoćne) trenere koji su se istakli u ligi, a koji su srpskog porekla, poput pomenutog Grega Popovića, Darka Rajakovića, Igora Kokoškova ili [Dejana Milojevića](#).

Devedesetih, srpska štampa je izveštavala o uspesima srpskih igrača u NBA-u. O svojim iskustvima odlaska u Ameriku, 1992. u intervjuu za časopis *Duga*, Vlade Divac je rekao da nije imao nameru da igra u SAD do kraja svoje karijere, ali da je silom prilika otišao ranije, usled, kako je naveo, „raznih trzavica“ koje su već 1989. uzdrmale Jugoslaviju. Divac je istakao da po dolasku u Los Anđeles nije znao ni reč engleskog, a da mu je od prvog treninga najveći oslonac i velika podrška bio NBA zvezda [Medžik Džonson](#).

Od prve košarkaške utakmice 1923. godine, ovaj sport je ostao nesporno jedan od najpopularnijih u Srbiji, kako u dvorištima osnovnih i srednjih škola, tako i u sportskim halama i na televizijskim ekranima. Bez obzira na antiamerički sentiment koji od devedesetih prevladuje u srpskom društvu, NBA je od osamdesetih godina konstanta na koju se ovaj fenomen ne preliva, a danas igrači poput Bogdana Bogdanovića (Atlanta Hawks) i Nikole Jokića (Denver Nuggets) čine ovu ligu još relevantnijom i uzbudljivijom za srpske gledaoce. Naše je da navijamo, da uživamo gledajući njihovu igru i da s nestrpljenjem iščekujemo nove zvezde iz Srbije na NBA parketu.

▲ Jedna od prvih košarkaških ekipa u Srbiji u dvorištu OŠ Kralj Petar Prvi. Izvor: *Istorijski arhiv Beograda*

◀ Vlade Divac

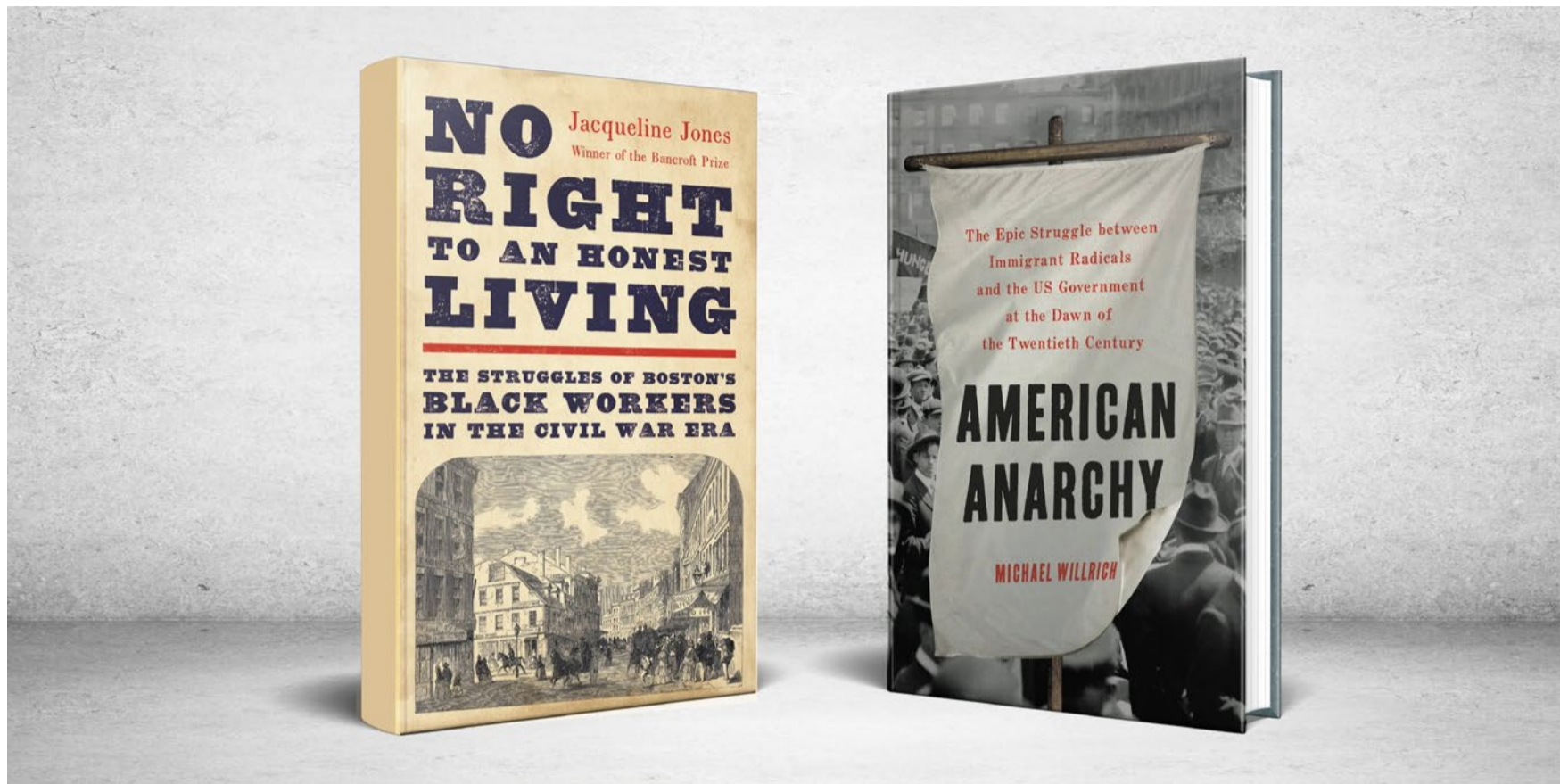

◀ Bogdan Bogdanović

PUBLIKACIJE

Vukašin Zorić

Jacqueline Jones, **No Right to an Honest Living. The Struggles of Boston's Black Workers in the Civil War Era**, New York: Basic Books, 2023.

Šestog maja dodeljene su Pulicerove nagrade. Ovogodišnju nagradu za istoriju osvojila je Džeklin Džouns, za knjigu *No Right to an Honest Living*, koju predstavljamo ovom prilikom. Džouns je profesorka emerita Univerziteta Teksas u Ostinu. Tokom čitave karijere pokazivala je istraživačko interesovanje za društvenu istoriju Sjedinjenih Država, sa akcentom na pitanja rada, ropstva, rase i roda. Stoga, se ne treba čuditi što je najnoviju monografiju posvetila crnim radnicima. No, zanimljivo je što je u centar pažnje stavila abolicionistički Boston.

Džouns je glavni grad severoistočne savezne države Masačusets izabrala kao predmet proučavanja baš zbog toga što je on tokom 19. veka bio centar aktivizma protiv ropstva na američkom Jugu. Hronološki, ona posmatra deceniju pre Građanskog rata (1850–1860), Građanski rat (1861–1865) i deset godina nakon njega (1865–1875) u tri odgovarajuća poglavlja. Ona uočava paradoks, da u gradu čiji belci aktivno pomažu oslobođenje crnih robova, lokalni crnci teško dolaze do zaposlenja i, generalno, rade za manje plate. U čitavoj knjizi, Džouns prikazuje sve nijanse preplitanja rasnog i klasnog u Bostonu, ne zaobilazeći temu složenih odnosa crnog radništva, crne građanske klase i crnih migranata koji su nakon Građanskog rata odlučili da život nastave na Severu.

Michael Willrich, **American Anarchy. The Epic Struggle between Immigrant Radicals and the US Government at the Dawn of the Twentieth Century**, New York: Basic Books, 2023.

U uži izbor za Pulicerovu nagradu za istoriju ušle su knjiga *Continental Reckoning* Eliota Vesta (predstavljena u [38. broju našeg Newslettera](#)) i knjiga Majkla Vilriča, *American Anarchy*. Vilrič je profesor američke istorije na Univerzitetu Brendajs, čija se istraživanja mahom tiču Sjedinjenih Država na prelazu iz 19. u 20. vek.

Svoju knjigu Vilrič započinje napomenom da je etiketa „anarhista“ početkom 20. veka u Sjedinjenim Državama imala sličan odjek kao etiketa „džihadista“ nakon napada na Kule blizakinje. Od anarhista su mediji pravili najstrašnijeg bauka, a kao potencijalni anarhisti sumnjivali su se novopridošli milioni Italijana i Jevreja. Javno mnjenje naročito je uzavrelo nakon što je anarhista Leon Čolgoš ubio predsednika Mekinlija 1901. godine.

Vilrič u deset poglavlja prikazuje razvojne puteve najpoznatijih američkih anarhista, ali, još važnije, različite lokalne i federalne odgovore na stvarnu i zamišljenu anarhističku pretnju. Pored toga, autora interesuju rasprave o ustavnosti nadzora i ograničavanja političkih sloboda američkih građana koji su označeni kao politički nepodobni, naročito zbog toga što su anarhisti nakon Oktobarske revolucije u Sjedinjenim Državama stavljeni u isti koš sa omraženim „crvenima“.

KORISNI LINKOVI

Emilija Cvetković

The Georgia O'Keeffe Museum <https://www.okeeffemuseum.org/>

Muzej Džordžije O'Kif osnovan je 1997. godine u Santa Feu, u Novom Meksiku, lokaciji koja je obeležila stvaralaštvo jedne od najznačajnijih američkih slikarki 20. veka. Namera ove institucije je da očuva i predstavi dela Džordžije O'Kif, ali i podstakne na dalja istraživanja i proučavanja njenog umetničkog nasleđa. Pored muzeja, kompleksu pripadaju arhiv i biblioteka, dok posredstvom vebajta posetioци mogu i virtuelno pristupiti bogatim digitalizovanim kolekcijama i na taj način se upoznati sa životom i delom američke umetnice. Digitalni sadržaji obiluju impozantnim slikama, crtežima i skulpturama O'Kifove i mogu se pretraživati odabirom tipa umetničkog dela, teme ili dekade u kojoj je delo nastalo. Pretraživanjem sajta posetioци imaćete priliku da vidite slavna dela poput *White Flower No. 1*, *Red Canna* i *Cow's Skull: Red, White, and Blue*, lične predmete O'Kifove, od odeće, knjiga do slikarskog pribora, kao i izložbe u kojima su se izlagala njena dela u periodu od 1916. do 1950. godine. Za istraživače stvaralaštva O'Kifove, naročito je značajan digitalni arhiv u kojem se mogu pronaći dragocene prepiske, dokumenta, fotografije, rukopisi i intervjui koji pružaju uvid u njen unutrašnji svet, dok se kroz mapiranje prepiske sa galerijama, muzejima i pojedincima, pruža mogućnost šire kontekstualizacije američke umetničke scene 20. veka. Osim istraživača, interaktivni portal u okviru muzeja stavlja pred nastavnike nove materijale uz pomoć kojih stvaralaštvo ove američke umetnice na zanimljiv način može postati deo školskog programa.

The Charles W. Chesnutt Archive <https://chesnuttarchive.org/>

U junu davne 1858, u Ohaju rođen je Čarls Česnat. U susret mesecu rođenja ovog pisca, pravnika i aktiviste afroameričkog porekla, čiji doprinos je inspirisao borbu za građanska prava tokom 1960-ih godina, predstavljamo vam digitalni arhiv posvećen njegovom životu i stvaralaštvu. Česnatova dela, kao i njegova korespondencija, digitalizovani su, i na zadovoljstvo ljubitelja američke književnosti, ali i svih onih koji su zainteresovani za američku istoriju, društvo i kulturu, dostupna posredstvom ovog repozitorijuma u otvorenom pristupu. Korisnicima vebajta na raspolaganju su transkripti originalnih izdanja Česnatovih dela koja pripadaju različitim žanrovima, od biografije Frederika Dagleasa, preko kratkih priča fikcije *The Conjure Woman* i *The Wife of His Youth*, eseja i govora, pa do poezije. Pored doprinosa u okviru afroameričke književne tradicije, poseban značaj Česnatovog stvaralaštva odnosi se na njegov doprinos propitivanju rasnih i klasnih odnosa, odnosno tema poput obrazovanja i građanskih prava u američkom društvu tokom druge polovine 19. i prve polovine 20. veka. Na vebajtu se, pored objavljenih dela nalaze i neobjavljeni Česnatovi rukopisi, dok se tokom proteklih nekoliko godina aktivno radi na digitalizaciji njegove prepiske sa savremenim političkim liderima, aktivistima i piscima. Preko 170 pisama u razdoblju od 1883. do 1932. godine pokazuje različite aspekte Česnatovog ličnog, političkog i poslovnog angažmana, predstavljajući sačuvani izvor o aktivizmu afroameričkih intelektualaca u vremenu surovog zakonodavstva Džima Kroua.

NAJAVE KONFERENCIJE KONKURSI

Art, Fashion and Rock-n-Roll: Museum Exhibitions and The Art of the Blockbuster

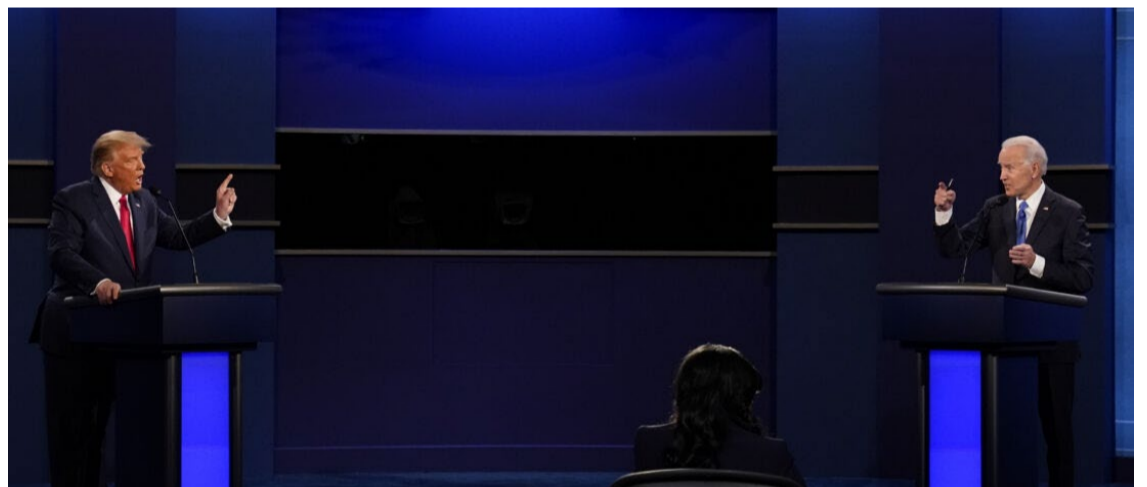
Za jun mesec Centar za američke studije najavljuje predavanje *Art, Fashion and Rock-n-Roll: Museum Exhibitions and The Art of the Blockbuster* Metjua Jakobskog, kustosa Bruklinskog muzeja koje će se održati 28. juna u Galeriji Matice srpske u Novom Sadu u okviru naše tradicionalne letnje saradnje. Vidimo se!

Izbori 2024: Čekajući debatu

Američki predsednik Džozef Bajden i prethodni stanar Bele kuće, Donald Tramp, uspeali su da se dogovore makar oko jedne stvari – kada će i u kom formatu javno sučeliti mišljenja. Dogovorena su dva termina, uprkos običaju da predsednički kandidati dve najveće američke partije odmere snage makar triput. Pored toga, od običaja odstupaju i termini debata. Prva će biti održana neobično rano, već 27. juna, dok će druga da se održi 10. septembra. Grad-domaćin prve debate, Atlanta, glavni je grad Džordžije, za koju se veruje da će biti jedna od presudnih saveznih država na dan izbora. Publika neće moći da prisustvuje u studiju dok kandidati budu debatovali, a mikrofon će da bude uključen samo govorniku koji u to vreme ima reč. Kako se izbori održavaju tek 5. novembra, oba kandidata će imati dovoljno vremena da saniraju eventualni debatni neuspeh.

Donald Tramp ne čeka debate besposleno. Proces pred njujorškim sudom, koji on naziva lovom na veštice, još uvek traje, a sredinom ovog meseca svedočio je i ključni akter u finansijskim malverzacijama za koje je Tramp optužen, njegov bivši advokat Majkl Koen. Za to vreme, veliki izazov pred predsednikom Bajdenom je širenje protesta, naročito na univerzitetskim kampusima, zbog neprekinute američke podrške Izraelu.

Mesec ponosa

Jun se u Sjedinjenim Američkim Državama proslavlja kao Mesec ponosa, kojim se obeležavaju uticaji LGBTQ+ zajednice, kao i pojedinaca, njenih pripadnika, na američku naciju, na njenu prošlost, institucije, kulturu, društvo, a služi i kao osvrt na njihov međunarodni značaj. Mesec ponosa ujedno je posvećen i sećanjima na stradale pripadnike LGBTQ+ zajednice u zločinima mržnje ili u toku epidemije AIDS-a.

Svako 6. juna, grad Njujork je domaćin najvećoj Paradi ponosa u Americi. Ovogodišnja tema NYC Pride-a, koji će se održati 30. juna i kojim će biti zaokružen Mesec ponosa u SAD, je „Reflect. Empower. Unite“, a detalje možete pogledati na njihovom veb sajtu: <https://www.nycpride.org/>. Mesec ponosa u Njujorku 2024. počće velikim brojem događaja, među kojima je i veliki Noćni market u Kvinsu.

Detalje o istoriji Meseca ponosa i prošlosti LGBTQ+ zajednice, možete pogledati na veb sajtu Library of Congress, koji ostavljamo u prilogu: <https://www.loc.gov/lgbt-pride-month/resources/>.

